

них польських и українських), где изображены события войн, в том числе и двух мировых, в Польше, на Волыни и в других местах Европы, поднимается национальная и инациональная проблематика, раскрываются на ментальном уровне взаимоотношения между *Я/Другой* и *Своей/Чужой*. Определяются особенности проявления историзма, а также разного вида рецепции, в том числе и переводы волыньских авторов в Польше.

Ключевые слова: волыньский текст, история, жанр, компаративистика, наррация, образ, поэтика, рецепция, *Своей/Чужой*, *Я/Другой*.

Oliander Luiza. Polish Literature of XX – Beginning of XXI Century as Part of European Literature and Volyn Text. Dialogic relations between Polish literature of XX – beginning of XXI century which is represented by the great part of European literature and Volyn text are examined. Works of European writers – among them Polish and Ukrainian – which depict the events of wars, including two world ones, in Poland, Volyn and elsewhere in Europe are analyzed in the comparative aspect, national and other ethnic issues are risen, the relationship between *I/Other* and *Native/Stranger* is disclosed on the mental level. The peculiarities of manifestation of historicism, as well as different types of reception – including translations of Volyn authors in Poland, are defined.

Key words: Volyn text, history, genre, comparative literary criticism, narration, image, poetics, reception, *Native/Stranger*, *I/Other*.

Стаття надійшла до редколегії
10.04.2014 р.

УДК 821.161.2-2.09:792.06(477.82)

Зінаїда Пахолок

П'єса «Стіна» Ю. М. Щербака на кону Волинського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка

У статті розглянуто факти біографії Т. Г. Шевченка, які письменник поклав в основу композиції твору. Проаналізовано п'єсу, переломну в драматургічній шевченкіані, що її вперше було поставлено в столиці, а через 24 роки – на Волині. Визначено обставини, які спричинили її появу на луцькій камерній сцені. Підкреслено, що ця вистава, будучи високохудожнім мистецьким твором, упродовж семи театральних сезонів залишається окрасою репертуару обласного театру.

Ключові слова: п'єса, образ Шевченка, театральне мистецтво, камерна сцена, монодрама, сценічна інтерпретація, глядацька аудиторія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Творчу спадщину Т. Г. Шевченка вперше ретельно проаналізувала через призму особистого життя М. С. Шагінян. Вона вивчала архівні та друковані матеріали, а 1939 р. здійснила подорож шевченківськими місцями України. Результатом копіткої роботи російської дослідниці стала опублікована 1941 р. монографія «Тарас Шевченко», котру вона захистила як докторську дисертацію через три роки. Романтичним історіям поета в книзі (український переклад В. П. Іванисенка) присвячено ґрунтовний п'ятий розділ «Кохання» [26, с. 104–169].

Особисте життя Кобзаря стало предметом наукового дослідження М. О. Козака [10], яке побачило світ майже через 70 років після виходу праці М. С. Шагінян. Автор, спираючись на листи і щоденникові записи Т. Г. Шевченка, спогади сучасників, наукові праці, показав, якими були уявлення Кобзаря про жінку, кохання, сім'ю.

У передмові до цієї книжки лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка В. Д. Слапчук розмірковував: «Насправді ж, хто знає, яким повинно бути особисте життя генія? Очевидно, що поетичний таланти і таланти жити, “як усі добрі люди” – це різні таланти. Вінець поета – одночасно вінець царський і вінець терновий» [22, с. 7].

Цій темі присвячено статтю Н. Г. Наумової та С. П. Реп'яха, які, розглядаючи захоплення поета, прийшли до висновку, що «єдиною “жінкою”, котра ніколи його не покидала, була муза його поезії. Зате він став тим унікальним поетом і художником, який чи не найкраще зрозумів, оспівав жінку, її кохання, її радощі й страждання, її чисту духовну красу, що найповніше виявилось в материнстві,

знайшов найпрекрасніші й найвеличніші слова, щоб звести її на п'єдестал, порівнявши її долю з долею Божої матері» [14, с. 135].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Під час подорожі Україною 1843 р. Тарас Шевченко зустрічався з різними людьми. Особливе місце в цих зустрічах посідає Яготин – містечко Пирятинського повіту Полтавської губернії (тепер місто, районний центр Київської області). Сюди його привіз О. В. Капніст, оскільки потрібно було виконати копію з портрета М. Г. Репніна-Волконського – роботи швейцарського художника Йозефа Горнунга. Запрошений художник жив у маєтку Репніних від середини жовтня 1843 р. до 10 січня 1844 р. У нього склалися гарні стосунки з усією родиною, але особливо теплі – з донькою князя Варварою Миколаївною.

В. М. Репніна народилася в Москві 19 липня 1808 р. у великому родинному будинку із садом у центрі міста, на Садовій. Цей будинок належав її діду О. К. Розумовському, який був сином останнього гетьмана України К. Г. Розумовського. До семи років вона жила за кордоном, оскільки батько був посланником від Росії в Саксонії, Чехії, Франції та Італії. Коло її спілкування було вишуканим і включало представників царської родини: небожа імператора Олександра І, який став принцем Ольденбургським, та небог царя – Марії і Августи. Варвара отримала домашню освіту, досконало володіла декількома іноземними мовами, зналася на живописі, музиці [17, с. 62], була фрейліною при імператорському дворі, мала літературний хист, друкувалася під псевдонімом Лізверська [21, с. 599].

У Швейцарії Варвара Миколаївна познайомилася із письменником-моралістом Шарлем Ейнаром (1808–1876), який «мав у Женеві власний будинок на Калабрійській площі, але звичайно мешкав у місті Роллі, в кантоні Во, де він народився. Тут у нього теж був власний будинок із садом, що носила поетичну назву “Fleur d’eau”. Ейнар і Репніна жваво листувалися. Варвара Миколаївна вважала одноліткою Шарля Ейнара своїм учителем, наставником і була в сердечних, дружніх стосунках з його дружиною Софі» [5, с. 180–181].

Доля звела Тараса Шевченка і Варвару Репніну, яка на схилі років згадувала: «Присутність поета у нашому домі одуховлювала мене і, не маючи дару висловлюватися віршами, я виливала свої думки прозою» [8, с. 258]. Їх стосунки вона змалювала в незакінченій повісті [20]. Репніна захопилася Шевченком, хотіла бачити його «завжди духовним і світлим. А він був живий, легко захоплювався, любив і подуріти, і позалицятися до панянок, і особливо погуляти у веселій холостяцькій компанії» [1, с. 184]. Незважаючи на ці обставини, княжна на все життя залишилася вірним другом Шевченка, допомагала йому в розповсюдженні передплати на видання «Живописная Украина», а пізніше, 13 січня 1848 р., листовно прохала графа О. Г. Орлова, начальника Третього відділу імператорської канцелярії, полегшити долю поета на засланні, дозволити йому малювати [23, с. 160–161], однак 27 червня 1850 р. отримала погрозливий відповідь [23, с. 208–209].

Уже після заслання вони зустрілися 17 березня 1858 р. в Москві, про що свідчить запис у Щоденнику: «Вечером втихомолку навестил давно не виданного друга моего, княжну Варвару Николаевну Репнину. Она счастливо переменялась, потолстела и как будто помолодела. И вдарилась в ханжество, чего я прежде не замечал. Не встретила ли она в Москве хорошего исповедника?» [29, с. 162]. Остання коротка зустріч відбулася 24 березня того ж року [29, с. 166].

Збереглося шістнадцять листів Репніної і вісім Шевченка до княжни. Коли читаєш ці листи, постає картина – у кожного різна, чому не склалися їхні стосунки. Свою версію у 1983 р. представив Ю. М. Щербак у п'єсі «Стіна» [32], здійснивши спробу концептуально переосмислити канонізований образ українського генія, вкорінений у радянську історіографію і мистецтво.

Тло, на якому з'явилася п'єса Ю. М. Щербака, являє собою втілення образу Шевченка у світовий мистецький процес. Цей процес розглянула Л. В. Зелінська у кандидатській дисертації [6] і статті, присвяченій драматичним портретам Кобзаря [7].

Після смерті Т. Г. Шевченка з'явилися поетичні та прозові твори про нього, крім драми. Драматична шевченкіана виникла, стимульована 125-ми роковинами з дня народження поета. П'єси «Тарасова юність» В. О. Суходольського (1938), «Поетова доля» С. О. Голованівського (1939), «Тарас Шевченко» Ю. Г. Костюка (1939) «відбивали доктрину соціалістичного реалізму: естетичне осмислення образу відбувалося в просвітницькому дусі, цілком суголосно з ідеями культурної революції» [7, с. 26].

Післявоєнна драматична шевченкіана («Пророк» І. А. Кочерги (1948), «Молода воля» Ю. І. Яновського (1951–1954), «Невільник» Д. І. Бедзика (1962)) вирізнялася «прагненням концептуально

осмислити прототип. Але не раз апробовані сюжетні ходи, до яких вдалися драматурги, поглинули новаторські задуми. Свого ж Шевченка автори писати не наважувались» [7, с. 27].

Не змінилася ситуація й у час відзначення 100-річчя з дня смерті та 150-річчя з дня народження поета, коли з'явилися твори, що були «драматичними етюдами – своєрідними шкіцами до портрета Кобзаря: “Повій, вітре” Г. Г. Донця (1961), “На Віленській дорозі” М. М. Климковича (1963), “Любови об'язан” І. О. Воробійової (1965)» [7, с. 27].

У ці роки драматична шевченкіана вийшла за межі України. В Індії драму «Тарас Шевченко» написав Манматха Рай (1965). Вона у тому ж році була поставлена в одному з театрів Калькутти і з успіхом йшла протягом кількох років. П'єса складається з восьми дій, що змальовують життя поета від 1838 р. і до смерті. Українському читачеві вона відома завдяки перекладу з бенгалі В. Г. Батюка. Фрагмент твору було надруковано у «Всесвіті» [19, с. 177–182].

На думку О. І. Микитенка, Манматха Рай «не прагнув дати скрупульозно точну драматургічну версію життєпису Шевченка. Його п'єса – це, скоріше, емоційне, творче осмислення самого образу поета-революціонера – сина іншого, далекого авторові народу, – того образу, який склався в уяві індійського драматурга на підставі, з одного боку, знайомства з творчістю й біографією Шевченка, а з другого – традиційних уявлень індійців про минуле нашої країни» [12, с. 184].

Драматичні твори про Шевченка з'явилися і в діаспорі, наприклад, «Малий Тарас» Василя Шопінського (1930).

Наш сучасник Ю. М. Щербак присвятив п'єсу «Стіна» вічній у світовій літературі темі нерозділеного кохання. У драматичному творі «історія знайомства й дружби княжни з Шевченком, подана від першої особи, дає можливість збагнути внутрішній драматизм людини, приреченої на самотність у глухій провінції, закоханої в Кобзаря, чию геніальність вона глибоко усвідомлює, готової на жертви в ім'я коханого. Репніна болісно переживає участь Шевченка в товаристві «мочемордів», його захоплення красунею Ганною Закревською» [13, с. 187].

Автор зосередився на почуттях персонажів, на розвиткові їхньої самосвідомості. Образ Шевченка зринає у спогадах Репніної в її роздумах: чому між нею і Шевченком була стіна [11, с. 254].

Семантика концепту «стіна» (у переносному значенні те, що відокремлює, кого або що-небудь, перешкоджає у здійсненні чогось) містить два тісно пов'язані між собою пласти: соціальний (колишній кріпак і дворянка) та особистісний (різне уявлення про щастя).

У п'єсі використана епістолярна форма: «Два листи, між якими відстань 47 років, обрамляють твір: у них княжна сповідується своєму духовному наставнику Шарлю Ейнару. Вона детально описує минуле, інсценізуючи свою розповідь» [7, с. 28].

Драма відбивала тенденцію, до якої тяжіла драматургія 70–80-х років. «Вона полягала у прагненні відійти від плоских і спрощених вимірів в оцінці героїв, від оголено-соціологічних, класових трактовок історичного минулого – в бік психологічної й інтелектуальної драми» [3, с. 10]. Цей твір вважається переломним у драматургічній шевченкіані, оскільки «новаторським було вже саме зображення монументальної постаті українського поета через рецепцію окремої людини, а тим паче закоханої в нього жінки...» [28, с. 27].

Дійовими особами п'єси були Княжна, Поет, Княгиня, Ганна Вродлива, Язиків, Дівчина, Кобзар, Козак, Відьма, Смерть з косою, Хлопчик-поводир, Молодиця, Літня жінка, музики, пани і пані, актори 1-й, 2-й, 3-й («мочеморди») [32, с. 298]. У виставі деякі з них мали власні репліки, а деякі декламували поезії Шевченка, але «лише одного-двох з цих персонажів можна вважати конкретним, більшість є символічними, допоміжними в суб'єктивній монодраматичній презентації єдиної героїні п'єси Варвари Репніної» [27, с. 42].

Особливість структури твору – «здебільшого монологічна (монолог-розповідь і монолог-сповідь, монолог-ретроспекція, монолог внутрішній, що розкриває глибоко приховані почуття, і монолог-інформація, що лише зрідка перемежовується короткими діалогами або полілогами» [2, с. 34] – чутливо помітив М. І. Мерзликін.

У грудні 1984 р. у Києві на сцені Молодіжного театру (клуб «Метробуд») режисер, заслужений діяч мистецтв України Микола Іванович Мерзликін (1936–2006) поставив п'єсу «Стіна», яка з успіхом ішла на сцені. Головні ролі виконували Раїса Недашківська, Галина Стефанова, Ігор Славінський, Валерій Легін.

Згодом п'єсу, з дозволу Ю. М. Щербака, М. І. Мерзликін переробив на монодраму. Монодрама – це найархаїчніша доєсхлівська форма драми, у якій всі ролі виконував один актор. У минулому

столітті відродився цей тип драматургії, що «ґрунтується на суб'єктивному сприйнятті дійсності головним героєм, для якого інші персонажі виступають лише в ролі спогадів тощо. Інакше значення терміна – п'єса-монолог або драматична мініатюра у формі діалогу з відсутнім персонажем, розрахована на одного виконавця» [9, с. 359].

Роль Варвари Репніної у монодрамі «Стіна» в Київському театрі «Актор» виконувала Галина Стефанова. Відбувалася відверта розмова про кохання, оскільки у спектаклі піднімалися питання про сенс життя, людської долі, жінки, стосунків між чоловіком і жінкою. У психологічному театрі головне – людина та її складний внутрішній світ. Важко собі уявити героїню із більш складним внутрішнім світом, ніж Репніна. У 1996 р. актриса була удостоєна «Київської пекторалі» за майстерне виконання цієї ролі.

Образ Варвари – кармічна роль Г. Стефанової [18, с. 8], оскільки тридцять років вона грає цю роль у театрі та кіно («Поет і княжна» реж. С. С. Клименко). А в ювілейні дні шевченківського року на українському радіо «Культура», каналі духовного відродження, за її участі прозвучала й вистава «Стіна» (реж. С. А. Гудзь-Войтенко).

Монодраму «Стіна» в Київському театрі «Актор» побачив Богдан Степанович Береза (1948–2012), тодішній директор і художній керівник Волинського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Його вразила жіноча роль великої сили у виконанні Г. Стефанової, зацікавила постановка п'єси.

У 1999 р. завдяки заслуженій артистці України Галині Кажан відбувся обмін творчими роботами: волинська актриса показала у Києві свою виставу про Катерину Білокур, а Галина Стефанова – свою на сцені Волинського академічного обласного театру ляльок [4, с. 6].

З того часу Б. С. Береза почав виношувати ідею постановки у Луцьку цієї вистави, здійснити яку він запросив актрису, що започаткувала сценічну традицію виконання ролі княжни. На роль Варвари Репніної було призначено Світлану Органісту, для неї ця роль була сорок першою, і Людмилу Савош (тепер Натанчук), яка робила перші кроки на професійній сцені, прийшовши 2005 р. у трупу після закінчення театрального курсу у Світлани Органістої у Волинському училищі культури і мистецтв.

Репетиції розпочалися влітку 2007 р. і тривали дев'ять місяців, понад сорок кількогодинних зустрічей. У цей час, за словами С. Органістої, актриси «відклали всі найнагальніші справи, забули про свята й занурилися в глибоку психологічну драму жінки, яка закохалася не тільки в геніального Шевченка-митця (цього ж годі було не помітити), а й у Шевченка як чоловіка» [31, с. 4].

Усвідомлюючи складність ролі, Г. Стефанова попросила актрис вести щоденник репетицій в останній передпрем'єрний місяць. Перший запис Світлани Органістої 24 лютого стосувався тренажу, який вона придумала для себе і мала робити кожен день, повторюючи ці слова як мантру: «1. Я мріяла саме про таку роль, я дуже *хочу* її зіграти і я *можу* зробити це блискуче! 2. Я маю створити *живий* образ, *знайти* в собі Варвару! Мені важливо зробити це не задля дешевого успіху, оплесків, квітів чи компліментів. Мені важливо вийти на новий виток, новий рівень своєї професії і нарешті створити хоча б якусь мистецьку пилінку, мікроскопічний мікрон біля ніг істини. І тому. 3. Я не боюсь: ні злих очей, ехидних усмішок, недобррозумілих речей, несхвальних оцінок. Це для мене – ніщо! Я можу те, що можу... І хай суддею будуть душі Варвари і Шевченка. 4. Я господиня на цій новій маленькій, камерній сцені. Я княжна! У мене є гідність, є сила, є пристрасть! Я Варвара: правнука гетьмана, онука фельдмаршала, дочка генерал-губернатора. Я не метушлива, не дріб'язкова, а вольова, розумна і чуттєва!!!» [15, с. 3].

В одному з інтерв'ю Г. Стефанова сказала: «Ми, зачіпаючи таємницю стосунків цих людей, покажемо, яким великим може бути коло запитань, у стосунках чоловіка та жінки. Тобто в тих речах, що насправді формують людину» [30, с. 4]. Делікатність у інтерпретації стосунків Шевченка і Репніної проявилася у пієтеті до славетних постатей, ось чому на афіші можна прочитати: «*за Варвару Репніну* – Світлана Органіста; Людмила Савош», тобто замість Репніної текст вимовляють виконавці.

Галина Стефанова так зорганізувала роботу, що дві чудові актриси багато знахідок запозичили одна в одній, при тому, що Варвари у них вийшли зовсім різні, оскільки кожна з них шукала і знаходила своє, неповторне. Безперечно, дався взнаки власний життєвий досвід. Якщо Репніна-Органіста усвідомлює всю глибину і незворотність прірви непорозуміння із поетом, то Репніна-Савош болісно переживає ці стосунки, однак позбавлена відчаю і має надію на щасливу долю.

Художнє оформлення вистави здійснила Н. В. Руденко-Красевська, яка виправдано застосувала мінімалізм в оформленні сцени, перемістивши центр уваги на актрису. Сценічний простір поділено на три частини: зліва за прозорою кулісою, яку відсуває Репніна під час виконання музики, сидить віолончеліст, справа – ширма, яка не тільки використовується за безпосереднім призначенням, а й трансформується у чарівну скриньку-вертеп, з якої з'являються княгиня, Язиков, Ганна Закревська, Амалія, генерал, «мочеморди»; у центрі – маленький столик-тумбочка, на якому стоїть свічка.

Передати всі тонкощі почуттів закоханої жінки допомогло музичне оформлення вистави, яке підібрав і виконав музикант театрального оркестру М. І. Яцинюк. Музика Й. С. Баха та Л. В. Бетховена стала органічною складовою частиною емоційного та філософського змісту спектаклю.

Напередодні Міжнародного дня театру з'явилася вистава про велике і світле почуття, що його зародив у душі Варвари Репніної Тарас Шевченко. Знаменно, що спектакль у Луцьку поставлено у ювілейний рік, у липні 2008 р. виповнилося 200 років з дня народження В. М. Репніної.

Прем'єра відбулася 23 березня 2008 р. на камерній сцені, ідея створення якої належала Б. С. Березі. Він як режисер розумів, що далеко не кожний спектакль можна й треба ставити на великій сцені. Однак для того, щоб обладнати камерну сцену, потрібні були чималі кошти, які театр заробляв самотужки [25, с. 7].

Пропозицій щодо розміщення нової сцени розглядалося кілька, наприклад, у фойє, де глядачі мали можливість подивитись дві вистави: «Забути Герострата» та «Червоний куток». Однак там не вдалося створити затишної атмосфери, виникли проблеми зі звуком та світлом, тому довелося відмовитися від такого рішення [25, с. 7].

Камерною сценою став маленький, ошатний зал – колишній репетиційний зал № 84 на четвертому поверсі театру. Три роки пішло на облаштування нового приміщення для глядачів, хоча у цьому залі лише п'ятдесят місць.

Уже перші перегляди монодрами засвідчили її незаперечний успіх [24, с. 11]. Вистава вдалася, бо спочатку її поставив справжній педагог, незабутній М. І. Мерзликін, що отримав від своїх вчителів кодекс творчої честі. Саме він посіяв здорове зерно, потім концепція Г. А. Стефанової, яка використала метод талановитого режисера – максимально збудити творче начало актора.

Вагомий внесок в успіх напрочуд вдалого спектаклю по праву належить актрисам. Так, сповідь закоханої жінки у виконанні С. Органістої, яка має портретну схожість зі своєю героїнею (гнучкий стан, великі виразні очі), звучить широко, схвильовано. Монолог на всю виставу має високий регістр, психологічно тонко змальований стан героїні, в душі якої вирують сильні пристрасті. Відповідальний жанр першого плану є найвищим виявом професіоналізму для досвідченої актриси. Мовою серця С. Органістії вдалося передати той дух, настрої, яким жила дивовижна жінка, рівновелика Шевченку за своїми пориваннями.

Світлана Органіста має гарну школу: 1992 р. з відзнакою закінчила Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого. Навчалася у патріарха театральної педагогіки Леоніда Артемовича Олійника. Відразу після закінчення інституту почала працювати у Волинському (тепер академічному) обласному українському музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка. До етапних ролей у професійному розвитку актриси, зіграних до появи «Стіни», слід віднести такі, як Марія («Вестсайдська історія»), графиня Оляна («Коханий нелюб»), Розаліна («Чума на дві родини наші»), Марія («Неаполь – місто Попелюшок»).

Витончене виконання ролі С. Органістою вміщує широкий спектр сильних почуттів, тут і надричність, і ніжність, і гнів, і благоговіння, і очікування, і розчарування, і жертвність, але все це оповито світлою енергетикою любові. Мріям про щастя не вдалося здійснитися. Катарсис, який переживає героїня, робить її сильнішою і готовою до нових випробувань долі.

Серед творчих завдань, які вирішує актриса, питання щодо вивчення тексту актуальне для всіх акторів протягом життя. У монодрамі «Стіна» 28 сторінок друкованого тексту, це проза, в яку вставлені вірші Тараса Шевченка. Моновистава вимагає від виконавиці бездоганного володіння сценічною мовою, акторською майстерністю, пластикою рухів.

Рівень виконавської культури С. Органістої не може нікого залишити байдужим. Відповідальність у роботі над цим матеріалом, рефлексія актриси, постійні сумніви, усвідомлення відповідальності спричиняють те, що вона, маючи тісний зв'язок із Г. Стефановою, напередодні вистави обов'язково телефонує їй, повіряє власні думки.

Глядацька аудиторія сприйняла і полюбила виставу. Волинські театральні вистави вподобали спектакль за участю Світлани Органістої та Людмили Савош, про що свідчать, зокрема, емоційні відгуки на сайті театру. Коло поціновувачів утворилося і серед студентів Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Вони ловили кожну фразу, захоплено спостерігаючи за грою актриси, яка зачепила струни душі, а після переглянутого спектаклю мали можливість висловити свої думки, почути враження інших глядачів, поспілкуватися з виконавицями. Щирі глядацькі симпатії були висловлені на адресу кожної з актрис, бо молоді серця радо озвалися на високість драматургічного матеріалу і художнє слово [16, с. 17].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумок, слід зазначити, що вперше досліджено історію постановки п'єси «Стіна» Ю. М. Щербака на кону Волинського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Аналіз вистави свідчить, що нова інтерпретація образу Кобзаря, майстерна режисура і постановка, вдала гра, художнє і музичне оформлення роблять її неабияким явищем у театральному мистецтві України. Потрібно констатувати, що на сьогодні не існує аудіо- і відеоверсії волинської вистави «Стіна», яка збагачує національну культуру зображенням внутрішнього світу людини.

Джерела та література

1. Гершензон М. О. Т. Г. Шевченко и кн. В. Н. Репнина / М. О. Гершензон // Русские пропилеи. Т. 2 : Материалы по истории русской мысли и литературы. – М. : [б. и.], 1916. – С. 179–221, 244–261.
2. Дорош Г. О. Варвара Репнина в житті Т. Г. Шевченка. За психологічною драмою Ю. Щербака «Стіна» / Г. Дорош // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – № 5. – С. 34–35.
3. Дорош Г. О. Українська психологічна драма 70–80-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Дорош Галина Олексіївна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 20 с.
4. Жиліна Л. І. У Києві, в Луцьку й за океаном / Людмила Жиліна // Театральний концертний Київ. – 2009. – Січ. – С. 6–7.
5. Жур П. В. Літо перше. З хроніки життя і творчості Тараса Шевченка / Петро Жур. – К. : Дніпро, 1979. – 278 с.
6. Зелінська Л. В. П'єса Ю. Щербака в контексті української драматургії 70–80-х років : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.03 «Література народів СРСР (українська)» / Зелінська Лідія Владиславівна ; Київ. гос. пед. ін-т ім. А. М. Горького. – К., 1991. – 15 с.
7. Зелінська Л. В. Драматичні портрети Шевченка / Лідія Зелінська // Слово і час. – 1993. – № 7. – С. 25–29.
8. К биографии поэта [письмо княжны В. Н. Репниной к издателю «Русского архива»] // Русский архив. – 1887. – Кн. 2. – С. 258.
9. Клековкін О. Ю. THEATRICA : Лексикон / Олександр Клековкін ; Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. – К. : Фенікс, 2012. – 800 с.
10. Козак М. О. Дано любить, терпіть, страждать... Драма особистого життя Тараса Шевченка / Мирон Козак. – Луцьк : Волин. кн., 2007. – 100 с.
11. Литвин Ю. Драматичні портрети Т. Г. Шевченка: літературна інтерпретація та сценічна доля – розвінчання «безликого» образу / Юлія Литвин // Українознавство. – 2006. – № 1. – С. 252–257.
12. Микитенко О. І. Слово і образ Тараса Шевченка на берегах Гангу / Олег Микитенко // Всесвіт. – 1976. – № 3. – С. 182–184.
13. Михайлин І. Л. Слово за театром / Ігор Михайлин // Вітчизна. – 1989. – № 12. – С. 183–187.
14. Наумова Н. Г. Жінки в житті Тараса Шевченка / Надія Наумова, Станіслав Реп'ях // Тарас Шевченко у приватному житті : зб. ст. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К. : [б. в.], 2014. – С. 118–135.
15. Органіста С. Л. Щоденник репетицій / С. Л. Органіста. – Луцьк, 2008. – 18 с. – Рукопис.
16. Пахолок З. О. Відкрий світ театру / Зінаїда Пахолок // Наш університет. – 2010. – 20 серп. (№ 7 (49)). – С. 17.
17. Петрик Т. О. «Мій ангел-хранитель» (Тарас Шевченко та Варвара Репнина) / Тетяна Петрик // Диво-слово. – 2000. – № 3. – С. 62–63.
18. Поліщук Т. Г. Вільна «птаха» / Тетяна Поліщук // День. – 2006. – 18 трав. – № 78 (2300). – С. 8.
19. Рай М. Тарас Шевченко. П'єса з життя народного поета-революціонера / Манмахтма Рай // Всесвіт. – 1976. – № 3. – С. 177–182.
20. Репнина В. Н. [Повесть] / В. Н. Репнина // Русские пропилеи. Т. 2. Материалы по истории русской мысли и литературы. – М. : [б. и.], 1916. – С. 221–244.
21. Рудаков В. Е. Репнина-Волконская / В. Е. Рудаков // Энциклопедический словарь. Т. 26-а. Резонанс и резонаторы – Роза ди-Тиволи. – СПб. : [б. и.], 1899. – С. 599.

22. Слпчук В. Д. Дотепер Україна не годна відповісти Шевченкові взаємністю... / Василь Слпчук // Козак М. О. Дано любить, терпіть, страждать... Драма особистого життя Тараса Шевченка. – Луцьк : [б. в.], 2007. – С. 5–7.
23. Тарас Шевченко. Документи та матеріали до біографії. 1814–1861 / за ред. Є. П. Кирилюка. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Вища шк., 1982. – 432 с.
24. Філатенко А. В. Прем'єра, якої у нас ще не було / Анастасія Філатенко // Волинь-нова. – 2008. – 27 берез. – № 34 (1459). – С. 11.
25. Філатенко А. В. У нашому театрі буде ще один театр / Анастасія Філатенко // Волинь-нова. – 2008. – 4 берез. – № 25 (14 950). – С. 7.
26. Шагінян М. С. Тарас Шевченко / Марієтта Шагінян. – К. : Дніпро, 1970. – 254 с.
27. Шаповал М. О. Інтертекст як конструктивний чинник множинного втілення суб'єкта монодрами Ю. Щербак «Стіна» / Мар'яна Шаповал // Слово і час. – 2009. – № 6. – С. 39–44.
28. Шаповал М. О. Монодраматичність і монодраматичний суб'єкт художнього твору / М. Шаповал // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. : Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; відп. ред. Г. Ф. Семенюк. – К. : [б. в.], 2009. – Вип. 20. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – С. 26–29.
29. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів. У 12 т. Т. 5. Щоденник. Автобіографія. Статті. Археологічні нотатки. «Букварь южнорусский». Записи народної творчості / Тарас Шевченко. – К. : Наук. думка, 2001. – 496 с. : портр.
30. Шепель Н. І. «Стіна» з малої сцени! / Наталка Шепель // Експрес. – 2008. – 7–14 лют. – № 15 (3822). – С. 4.
31. Шепель Н. І. «Стіна» на Малій сцені / Наталка Шепель // Експрес. – 2008. – 27 бер. – 3 квіт. – № 42 (3909). – С. 4.
32. Щербак Ю. М. Стіна / Юрій Щербак // Сподіватись : п'єси. – К. : [б. в.], 1988. – С. 297–362.

Пахолук Зинаїда. П'єса «Стіна» Ю. Н. Щербак на сцене Волинського академічного обласного українського музикально-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. В статті розглядаються факти біографії Т. Г. Шевченка, положені писателем в основу композиції твору. Аналізується п'єса, переломна в драматургічній шевченкіані, вперше поставлена в столиці, а через 24 роки – на Волині. Визначаються обставини, що привели до її постановки на луцькій камерній сцені. Підкреслюється, що цей спектакль, будучи високохудожнім твором, впродовж семи сезонів залишається одним з найкращих в репертуарі обласного театру.

Ключові слова: п'єса, образ Шевченка, театральне мистецтво, камерна сцена, монодрама, сценічна інтерпретація, глядацька аудиторія.

Pakholok Zinaida. The Play “The Wall” by Y. M. Shcherbak at the Stage of Volynian Regional Academic Ukrainian Music and Drama Theatre Named After T. G. Shevchenko. The article deals with the facts from T. G. Shevchenko's biography, which form the foundation of work's contexture. The play, which became the turning point in Shevchenkiana, is analyzed. “The Wall” was first staged in the capital and only 24 years later in Volyn region. The circumstances, which led to its presentation on Lutsk stage, are defined. It is emphasized, that this performance, being the work of high artistic merit, is one of the best among the repertory of Regional Theatre for last seven seasons.

Key words: play, character study of Shevchenko, the dramatic art, chamber stage, monodrama, scenic interpretation, audience.

Стаття надійшла до редколегії
28.03.2014 р.

УДК 809.1

Вікторія Приходько

Колористика у творчості Дж. Конрада: діалог оригіналу та перекладу

У статті йдеться про іншомовну інтерпретацію кольоро- та світлопозначень повісті Дж. Конрада «Гайфун». Розглянуто суб'єктивну манеру зображення кольору Дж. Конрада та проблеми її відтворення в іншомовному дискурсі. Проаналізовано функціонування образних компонентів *темряви* та *світла* в оригіналі та перекладі.

Ключові слова: кольоропозначення, світлопозначення, оригінал, переклад, інтерпретація, метафора, епітет.